

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk

w sprawie z powództwa K. Z.

przeciwko Bankowi [...] S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 stycznia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w O.

z dnia 28 stycznia 2021 r., sygn. akt IX Ca [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset 00/100) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że

w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący Bank [...] S.A. w W. powołał się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, wyrażającą się m.in. w błędnym uznaniu oznaczonych postanowień umowy kredytowej za abuzywne, pominięciu, że doszło do następczej akceptacji spornych postanowień oraz że abuzywność niektórych postanowień umowy nie pociąga za sobą konieczności unicestwienia całego stosunku prawnego, jak również, iż stanowisko kredytobiorcy co do unieważnienia umowy nie może być decydujące, ponieważ rozstrzygające znaczenie mają kryteria obiektywne wynikające z prawa krajowego.

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym poglądem, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Jest tak wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka zaskarżenia. Oczywiste jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156 i z dnia 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18, niepubl.).

Obszerne rozważania zawarte w motywach wniosku dotyczyły przede wszystkim kwalifikacji klauzul indeksacyjnych stosowanych w umowach kredytowych indeksowanych do franka szwajcarskiego (CHF), odsyłających do tabeli kursów ogłaszanej przez bank, jako postanowień niedozwolonych (art. 385¹ k.c.) i skutków ewentualnego stwierdzenia ich abuzywności dla bytu umowy kredytu zawartej przez konsumenta z bankiem.

W odniesieniu do pierwszej kwestii należy przypomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego postanowienia zezwalające bankowi na dowolne w istocie określenie kursu waluty wiążące przy uruchomieniu kredytu, jak również jego spłacie, są traktowane jako niedozwolone postanowienia umowne także wtedy, gdy są one kwalifikowane jako określające główne świadczenia stron umowy kredytu (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20 i powołane tam dalsze orzecznictwo). Z wiążącej Sąd Najwyższy podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku nie wynikały również okoliczności, które pozwoliłyby uznać, że *in casu* postanowienia te miały charakter indywidualnie uzgodniony, z uwzględnieniem sposobu rozumienia tej cechy na tle art. 385¹ k.c. i art. 3 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE L 95, s. 29) (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19, niepubl. i z dnia 10 grudnia 2019 r., IV CSK 443/18, niepubl., a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2019 r., I CSK 462/18, niepubl.). Co więcej, we wniosku sam skarżący zwrócił uwagę, że znane jest mu stanowisko sądów powszechnych i Sądu Najwyższego w przedmiocie abuzywności postanowień umownych przewidujących odesłania do tabel kursowych stosowanych przez banki; orzecznictwo to – niekorzystne dla skarżącego – nie zostało jednak wzmiankowane we wniosku. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należało zatem uznać w tym aspekcie za bezzasadny w stopniu oczywistym.

Co do drugiej z poruszonych we wniosku kwestii należało dostrzec, że problem konsekwencji stwierdzenia abuzywności klauzul przeliczeniowych w umowach kredytu indeksowanego do CHF jest przedmiotem obszernego i niejednolitego orzecznictwa Sądu Najwyższego, a także sporów w nauce. Wyrazem tych wątpliwości jest toczące się przed Sądem Najwyższym postępowanie z wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego (BSA I-4110-4/20), zmierzające do rozstrzygnięcia przez pełny skład Izby Cywilnej Sądu Najwyższego zagadnień prawnych dotyczących m.in. możliwości utrzymania umowy kredytu w mocy po wyeliminowaniu z niej abuzywnej klauzuli przeliczeniowej i dopuszczalności zastąpienia takiej klauzuli innym sposobem ustalenia kursu waluty (III CZP 11/21). W okolicznościach sprawy, odwołując się do

wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, nr 2, poz. 7, Sąd Okręgowy uznał, że po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych zawarta między stronami umowa kredytu nie mogła być utrzymana w mocy, przy czym za decydujące uznał stanowisko kredytobiorcy, który domagał się stwierdzenia nieważności umowy, a zarazem miał czytelny obraz własnej sytuacji ekonomicznej, w tym świadomość skutków wiążących się z obowiązkiem zwrotu zapłaconej sumy. Zaakceptował także, co wynikało ze wstępnej części uzasadnienia, ocenę prawną Sądu Rejonowego, który oparł się m.in. na wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, niepubl. W wyroku tym Sąd Najwyższy podniósł, że ze względu na immanentne dla kredytu indeksowanego ryzyko kursowe, wyeliminowanie klauzuli przeliczeniowej prowadziłoby do jakościowego przekształcenia umowy; utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest tym samym możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością). Z motywów wyroku Sądu pierwszej instancji wynikało ponadto, że powód został pouczony o konsekwencjach związanych z wydaniem wyroku zgodnego z żądaniem pozwu (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56).

W kontekście stopnia skomplikowania analizowanego problemu, stanowisko Sądu Okręgowego – mimo skrótości powołanej argumentacji – nie mogło być uznane za bezzasadne w stopniu elementarnym i oczywistym, czego wymaga przyczyna kasacyjna określona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Kwestie powołane we wniosku mogłyby być ewentualnie rozpatrywane w ramach innych przyczyn kasacyjnych, na które skarżący się jednak nie powołał. Nie jest przy tym rzeczą Sądu Najwyższego, aby w kontradyktoryjnym procesie cywilnym poszukiwać argumentów na rzecz merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej, jeżeli strona nie powołuje ich we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Oceny tej nie zmieniały wywody wniosku dotyczące skutków zawartego przez strony aneksu do umowy kredytowej (co do przesłanek następczej „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” konsumenta na związanie się niedozwolonym postanowieniem umownym por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca

2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, niepubl.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 i art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.